

*Радомир Милошевић,
адвокат, Београд*

Конверзија дуга у акције (са попустом) - пример из праксе -

Закон о својинској трансформацији Републике Србије донет 1997. године, предвиђа као један од модела својинске трансформације предузећа, и конверзију дуга у акције повериоца са попустом. Овај се модел може спроводити самостално или у комбинацији са осталим моделима трансформације које овај Закон предвиђа.

Одредбама наведеног Закона, члановима 3. и 29. регулише се само конверзија дуга у акције са попустом, с обзиром да се попуст може остварити само у склопу спровођења поступка својинске трансформације. Попуст се остварује на терет друштвеног капитала. По завршетку трансформације, акције држе акционари, који могу бити физичка и правна лица, било домаћа или страна, као и фондови (ПИО и Акцијски фонд).

Напомињемо да се конверзија дуга у акције без попушта може вршити на основу општих прописа Закона о предузећима, Закона о страним улагањима и Закона о облигационим односима. У том случају мења се својинска структура, али остаје одређени део друштвеног капитала. Предузеће може да задржи такву структуру док његови органи или нови власници не покрену поступак својинске трансформације преосталог дела друштвеног капитала, али такво стање није прихватљиво за новог инвеститора.

Аутор овога рада учествовао је до сада, као правни саветник, у неколико послова у којима су страна правна лица – повериоци као стратешки инвеститори, планирали да учествују у процесу својинске трансформације, са намером да изврше конверзију дуга у акције предузећа са попустом. Радило се о врло озбиљним

стратешким инвеститорима, који имају своја предузећа у више десетина земаља широм света и са првокласном међународном репутацијом у својој делатности. Нажалост, због одлука Европске Уније о забрани инвестирања, ниједан од започетих послова није завршен. Током рада на припреми докумената за односни посао наишло се на низ питања, која чини нам се, заслужују пажњу и завређују разматрање на стручним скуповима.

Прво практично питање је, када се у поступку трансформације може најраније вршити конверзија. Има аутора, који заступају становиште да се конверзија дуга у акције са попустом, може вршити у сваком моменту, дакле пре предвиђених кругова трансформације, током њиховог трајања, као и након њиховог истека.

Чини се да Дирекција за процену вредности капитала тумачи да се конверзија новчаног дуга у акције предузећа са попустом, може вршити само у току другог круга трансформације. Са становишта технике спровођења трансформације у предвиђеним круговима, можда овакав став и има оправдања, али са становишта интереса и мотива повериоца, сматрамо да нема. Поверилац по правилу није заинтересован да постане власник или сувласник свог дужника, већ да редовно наплаћује своја потраживања у новчаном облику. Ово нарочито важи за банке као повериоце. Промена типа ризика коме је поверилац изложен, замена кредитног ризика власничким (equity risk), има значајне реперкусије на позицију повериоца.

Ситуација је свакако повољнија када се као повериоци појављују стратешки инвеститори. Дакле, предузећа која се баве делатношћу којом се бави и дужник, могу бити више мотивисана да из позиције повериоца пређу у позицију власника.

У оба случаја, њихов прави пословни интерес је да што пре преузму управљачку контролу над предузећем, контролишу његов производни процес и повећају вредност предузећа.

Финасијски инвеститор обично брзом реорганизацијом предузећа, обезбеђује његову већу профитабилност, и продаје свој пакет акција другим заинтересованим инвеститорима. Стратешки инвеститор, има дугорочни интерес за преузето предузеће, али и он спроводи његову брзу и потпуну интеграцију у свој систем, где је временски хоризонт врло важан. Ваља се подсетити да спровођење кругова трансформације може да потраје и до годину дана, те то свакако може да смањи привлачност и реалну корист оствареног попушта у поступку својинске трансформације.

Друго важно питање, које се отвара је, да ли страно правно или физичко лице може да учествује у својинској трансформацији предузећа конверзијом новчаног дуга предузећа само за сопствена потраживања или такво потраживање оно може да стекне и откупом, било у директној погодби, било на секундарном тржишту.

Треће питање односи се на реципроцитет, тј. да ли страно правно или физичко лице може да врши конверзију новчаног дуга предузећа у акције са попустом. Сматрамо да овом питању треба приступити из ширег контекста, у смислу Закона о страним улагањима, а не у ужем смислу тражећи реципроцитет у чињеници да ли би југословенска правна и физичка лица уживала исту такву повластицу у другој

земљи (право на попуст до 20%). Ово због тога што је већина земаља централне и источне Европе већ увелико прешла процес приватизације, а у тржишним економијама ови институти су неуобичајени. Отуда сматрамо да нема довољно основа постављати питање да ли би југословенска правна или физичка лица уживала такав попуст у иностраној земљи с обзиром да се таква ситуација практично врло тешко може појавити.

Четврто, сви модалитети конверзије потраживања поверилаца у трајни улог подвргнути су ограничењу из Закона о банкама "... да трајна улагања капитала банке у акције предузећа не могу бити већа од 15% капитала банке.." (при чему то ограничење може бити "потрошено" не једно или више предузећа).

Пето, сви модалитети конверзије потраживања поверилаца у трајни улог подвргнути су ограничењу из Закона о предузећима да "условно повећање капитала" по овом основу "не може бити веће од половине основног капитала који постоји у време одлучивања о условном повећењу капитала". Отворено је такође питање оправданости и овог ограничења, будући да је код конверзије реч о тзв. условном повећању капитала, а не о његовом смањењу и улажењу у зону стечајних прописа.

У даљем тексту изнећемо анализу једне незавршене трансакције, коју због њене сложености и обима сматрамо врло корисном за нашу правну стручну јавност.

Страно правно лице, које је уједно и стратешки инвеститор имало је намеру да откупи потраживање југословенске банке према домаћем предузећу. Домаће предузеће имало је потписан дугорочни уговор о извозу готово 50% своје производње са страним правним лицем. Да би обезбедило количине и квалитет производа страног правног лица у режиму привременог увоза ставило је на располагање потребне машине и алате свом југословенском партнеру. Страни партнер је био спреман да ове машине претвори у улог у стварима и изврши даљу докапитализацију предузећа. Обе стране су желеле да своју основну сарадњу унапреде и наставе на власничкој, а не уговорној основи.

Домаће предузеће је друштвено предузеће и обавља неколико пословних делатности, од којих је само основна била од пословног интереса за страног партнера. Отуда је страни партнер захтевао да предузеће изврши статусну промену тј. подели се на два предузећа, тако да предмет његовог улагања буде само оно предузеће у коме на обавља основна делатност. Страни партнер је прихватио идеју откупа целокупног динарског и девизног дуга предузећа према домаћој банци и његове конверзије у акције, да би финансијски консолидовао предузеће и да би тако повољније финасирао обезбеђење већинског удела у капиталу предузећа. Опредељење страног партнера било је да се радницима домаћег предузећа мора омогућити остварење Законом гарантованих права на бесплатне акције. У складу са напред наведеним ми смо сачинили план рада – листу активности које се морају предузети да би се овај посао окончао и страни инвеститор постао већински акционар у домаћем предузећу.

I. Акта и радње друштвеног предузећа у вези поделе предузећа

Због разноврсне делатности постојећег друштвеног предузећа (у даљем тексту: ДП) страни партнер је тражио да се ДП најпре подели на два друштвена предузећа, од којих ће се једно бавити делатношћу за које је заинтересован страни партнер (у даљем тексту: ДП "НОВИ АБЦ"), а друго предузеће ће се бавити својом досадашњом делатношћу.

1. Скупштина постојећег ДП доноси следеће одлуке:

- Одлуку о подели постојећег ДП на два друштвена предузећа;
- Одлуку о броју чланова, саставу, начину избора, начину сазивања, одлучивања и мандату чланова прве скупштине ДП "НОВИ АБЦ" (члан 442 ст. 7 ЗОП);

2. Међусобне односе новонастала друштвене предузећа уређују посебним уговором:

- Уговор о регулисању међусобних права и обавеза новонасталих друштвених предузећа, у коме ће између осталог, бити регулисано и питање улагања страног правног лица у стварима, које се већ налазе у ДП на режиму привременог увоза.

3. Деобни биланс ДП сачињава његова финансијска служба.

4. Извештај овлашћеног проценивача о вредности друштвеног капитала за два друштвена предузећа настала поделом, сачињен на бази верификоване процене вредности капитала, према решењу Дирекције за процену вредности друштвеног капитала.

5. Одржавање прве конститутивне седнице скупштине предузећа у коме ће се вршити конверзија и својинска трансформација - ДП "НОВИ АБЦ", на којој се :

- бира председник и заменик председника скупштине ДП "НОВИ АБЦ";
- доноси статут на предлог управног одбора постојећег ДП.

6. Пријава Привредном суду за упис у судски регистар два друштвена предузећа настала поделом постојећег ДП, са следећим прилозима:

- одлука о подели на два друштвена предузећа;
- Уговор о регулисању међусобних права и обавеза новонасталих друштвених предузећа у којем ће бити регулисано и питање улагања страног стратешког инвеститора, у стварима које се налазе на режиму привременог увоза;
- статут ДП "НОВИ АБЦ";
- одлука о избору в.д. директора (потребна посебна одлука скупштине);
- оверени потпис в.д. директора;
- доказ о седишту предузећа;
- Извештај овлашћеног проценитеља о вредности друштвеног капитала за ДП "НОВИ АБЦ" сачињен на бази верификоване процене вредности капитала према решењу Дирекције за процену вредности капитала.

7. Привредни суд доноси решење о упису у судски регистар два друштвена предузећа, на основу поделе постојећег ДП.

8. Организовање синдиката у ДП "НОВИ АБЦ".

II. Конституисање органа друштвеног предузећа "НОВИ АБЦ"

Одржава се друга седница скупштине ДП "НОВИ АБЦ" на којој се:

- бирају чланови управног одбора;
- бирају чланови надзорног одбора.

III. Поступак својинске трансформације

Одржава се прва седница управног одбора ДП "НОВИ АБЦ" на којој се:

- бира председник и подпредседник управног одбора;
- утврђује предлог Програма својинске трансформације (у коме навести повећање капитала предузећа улагањем у стварима од стране страног правног лица);
- утврђује предлог одлуке о организовању предузећа у акционарско друштво;
- утврђује предлог одлуке о издавању акција (чији је саставни део модел конверзије потраживања "Странца" у акције "НОВИ АБЦ");
- утврђује предлог одлуке о условном повећању капитала путем Уговора о претварању потраживања у улог (Уговор о уређивању односа у предузећу "НОВИ АБЦ" а.д.);
- утврђује предлог одлуке о повећању вредности основног капитала у висини вредности опреме, као додатно улагање "Странца";
- утврђује предлог статута акционарског друштва;
- утврђује предлог одлуке о преносу 10% вредности друштвеног капитала Фонду инвалидског и пензијског осигурања Републике Србије;
- утврђује начин обавештавања запослених о Програму својинске трансформације.

IV. Трећа седница скупштине ДП "НОВИ АБЦ"

Трећа седница скупштине ДП "НОВИ АБЦ" доноси следеће одлуке:

- Одлуку о усвајању Програма својинске трансформације ДП "НОВИ АБЦ";
- Одлуку о организовању ДП "НОВИ АБЦ" у акционарско друштво;
- Одлуку о издавању акција (први круг), чији је саставни део Уговор о уређивању односа у предузећу "НОВИ АБЦ" а.д.;
- Усваја Уговор о уређењу односа у предузећу "НОВИ АБЦ" а.д. (претварање потраживања у улог) и одређује лице које потписује Уговор и лице које ће представљати друштвени капитал на првој скупштини која ће се одржати после закључења овог Уговора;
- Одлуку о повећању вредности основног капитала у висини вредности опреме, као додатно улагање страног правног лица;
- Одлуку о преносу 10% вредности друштвеног капитала Фонду инвалидског и пензијског осигурања Републике Србије;
- Одлуку о начину обавештавања запослених о Програму својинске трансформације (ако није основан синдикат);

V. Закључење уговора о уређењу односа у предузећу "НОВИ АБЦ" А.Д.

Уговор закључују законски заступници или пуномоћници "Странца" и ДП "НОВИ АБЦ".

VI. Прва скупштина предузећа " НОВИ АБЦ" А.Д. (у којој "Странац" има већински улог)

- Бира председника скупштине;
- Усваја статут "НОВИ АБЦ" а.д.

VII. Друга скупштина предузећа "НОВИ АБЦ" А.Д.

- бира чланове управног одбора предузећа;
- бира чланове надзорног одбора;

VIII. Министарство за економску и власничку трансформацију

Предузеће "НОВИ АБЦ" а.д. доставља обавештење Министарству за економску и власничку трансформацију о припреми упућивања јавног позива за поделу акција под повлашћеним условима (чл. 47 ст.2 ЗОСТ).

IX. Дирекција за процену вредности капитала

Предузеће "НОВИ АБЦ" подноси захтев Дирекцији за процену вредности капитала и за верификацију вредности структуре капитала – делимично решење о контроли законитости и структуре капитала (на основу чл. 42. ЗОСТ) (потраживања из уговорних односа банке и бившег ДП.

Дирекцији се прилажу следећа документа:

- Одлуку о усвајању програма својинске трансформације;
- Одлуку о организовању "НОВИ АБЦ" као акционарског друштва.;
- Одлуку о издавању акција;
- Процену вредности капитала овлашћеног проценитеља;
- Уговор о уређивању односа у "НОВИ АБЦ" а.д.;
- Одлуку о преносу 10% капитала Фонду ПИО;
- Јавни позив за упис акција.

Дирекцији за процену вредности капитала подноси се посебан захтев за давање одобрења за стицање акција у вредности већој од 25% од вредности капитала предузећа (чл.22 ст.9 ЗОСТ).

X. Министарство за спољну трговину

Обавештење Министарства у вези са закључењем Уговора о уређивању односа у предузећу "НОВИ АБЦ" а.д.

XI. Савезна комисија за хартије од вредности

Захтев Комисији за докапитализацију по основу улога у стварима, без попушта.

XII. Привредни суд

Пријава Привредном суду за упис промене облика организовања из друштвеног предузећа у акционарско друштво с једним познатим чланом ("Странац") на основу уговора о конверзији. Уз пријаву се подносе следећи прилози:

- одлука о организовању друштвеног предузећа у акционарско друштво;
- одлука о издавању акција;
- уговор о уређивању односа у "НОВИ АБЦ" а.д.;
- статут а.д.;
- решење Дирекције (чл. 12. Уредбе о упису у судски регистар);
- решење Савезне Комисије за хартије од вредности.

На основу наведених прилога Привредни суд доноси решење о упису "НОВИ АБЦ" а.д. као друштва капитала у којем је "Странац" уписан као члан друштва.

XIII. Јавни позив за поделу акција под повлашћеним условима

Предузеће упућује јавни позив за поделу акција под повлашћеним условима – први круг (огласна табла, Сл. гласник, новине).

XIV. Пренос удела фонду ПИО

Пренос удела у висини од 10% друштвеног капитала Фонду ПИО.

XV. Додатно улагање у стварима

Скупштина "НОВИ АБЦ" а.д. доноси одлуку о додатном улагању "Странца" у предузеће пре завршетка првог круга трансформације.

Предузеће "НОВИ АБЦ" а.д. обавештава Министарство за спољну трговину о страном улагању у стварима.

Подноси се пријава суду за регистрацију уношења улога у стварима, уз коју се прилаже

- одлука о повећању капитала уношењем опреме;
- уговор о уређивању односа у "НОВИ АБЦ" а.д.;
- извештај овлашћеног проценитеља о вредности опреме;
- решење царине;
- измена статута;
- решење Министарства спољне трговине;
- судске пријаве.

XVI. Трећа скупштина предузећа "НОВИ АБЦ" А.Д.

Након закључења свих уговора о откупу акција друштвеног капитала у поступку својинске трансформације, састаје се скупштина предузећа са следећим дневним редом:

- усвајање измена и допуна статута предузећа;
- конституисање нове скупштине предузећа;
- избор управног одбора;
- избор надзорног одбора;

XVII. Привредни суд

Привредном суду се подноси пријава, уз коју се прилаже:

- Измене и допуне статута;
- Решење Дирекције о спроведеном поступку трансформације.

Можда овакви радови нису уобичајени на скуповима као што је овај, али ми сматрамо да ће они свакако бити од велике користи правницима практичарима, најпре у погледу општег приступа, метода и саме технике спровођења посла. Ово посебно јер се ради о врло сложеним пословима који у просеку трају од 5 до 7 месеци релативно интензивног рада. Ауторово је искуство да је детаљан план рада "conditio sine qua non" успешности посла, бар када је у питању његова правна страна. Такође се инвеститору, а нарочито странцу, благовремено предочава законски поступак који се мора спровести да би он постао правно ваљани власник.